

Tahdit ja freimit sulassa sovussa

- Mika Taanila yhdistelee kuvaa ja ääntä

ETKK:n järjestämän kahden musiikkivideoluennon sarjassa esittäytyi lauantaina 19.5.2001 Mika Taanila. Hän on vuonna 1992 Lahden muotoiluinstituutin videopuolelta valmistunut elokuvantekijä, jolla on tähän mennessä takanaan 20 musiikkivideota ja kolme dokumenttia.

Taanila totesi jo heti alussa olevansa tällä hetkellä erkaantunut musiikkivideoiden tekemisestä. Kun tekijälle tulee ikää lisää hänen oma pophenkisyytensä hiipuu ja haasteen löytäminen vaikeutuu, naurahti hän. Lisäksi Taanila kokee musiikkivideot tuotteiden mainosfilmeiksi. Yleensä musiikkivideot ovat artistien promootiovideoita, joissa on myyntiaspekti ja sen täytyy tulla esiin, vaikka orkesteria ei näytettäisi. Lisäksi jotta musiikkivideoista tulisi klassikoita, se tarvii tekijältään paljon lahjakkuutta, toteaa Taanila. Musiikkivideoiden saatavuus on myös ongelmallista. Niitä pyörii Music TV:ssä, mutta yksittäisten videoiden haltuun saaminen on vaikeaa.

Musiikki ja kuva yhdistyy

Musiikin ja kuvan yhdistäminen on ollut läsnä aina elokuvan alkuajoista lähtien. Itse musiikkivideoiden historia on varsin nuori, ne yleistyivät vasta 1980-luvulla. Music TV perustettiin USA:ssa 1980 ja kuusi vuotta myöhemmin eurooppalainen MTV. Koko kehitys on siis tapahtunut vain 20 vuodessa. Musiikkivideot ovat varsin pieni sektori elokuvan puolella.

Aikoinaan pisimmälle vietyjä musiikin ja äänen kokeiluita tapahtui Saksassa 1920-luvulla. Silloin tuotettiin useita abstrakteja animaatioita ja muutokokeiluita. Liikkuva kuva jäljitteli musiikin muotoja. Oskar W. Fishinger teki esimerkiksi vuonna 1936 Allegretto nimisen pyöriviä symboleja sisältävän animaation, mikä herätti myös Disneyn studioiden kiinnostuksen. Vuonna 1947 sama mies teki Bachin kolmannen konserton taustalle animaatio ”Motion Painting”, missä tutkitaan taulun muotoutumista. Suomessa Eino Ruutsalo on tehnyt vastaavanlaisia musiikin ja kuvan yhdistelmiä. Vuonna 1962 hän teki Otto Donnerin musiikin tahdittamana elokuvan ”Kineettisiä kuvia”.

Kenneth Angelin underground elokuva ”Skorpion Rising” on USA:ssa vuonna 1963 pienellä budjetilla tehty dokumentti, jota voidaan pitää tavallaan myös musiikkivideon kulmakivenä tai arkityyppinä. Kuva esittelee moottoripyörä jengin elämää ja ääniraidalla on kesän -63 suurimmat hitit. Koko elokuva on leikattu musiikin mukaan. Suurin osa kappaleista tulee kokonaan. Dialogia elokuvassa ei ole. Musiikin sanoilla on tärkeä merkitys. Ne toimivat kuvan kanssa yhdisteltynä eisensteinilaisen montaasin tavoin saaden aikaan krotsekeja vertailuita.

Dokumentaarisuus ja musiikki

Taanilan tämänhetkinen intohimo on dokumentit ja kokeelliset videot. Kuitenkin hän myöntää, ettei kiinnostus musiikkiin ole kadonnut. Hän käyttää paljon musiikkia kaikissa omissa elokuvissaan.

Dokumentaarisuus näkyy kuitenkin jo vuonna 1994 tehdyssä 22 Pistepirkkojen videossa ”Little bit more”. Se on varsin perinteinen video, jossa on paljon lavastettuja tilanteita, värivaloja ja stroboja. Neljä vuotta myöhemmissä Pirkkojen videossa ”Boardroom walk” on hyvin vähän itse kuvattua materiaalia. Koko video perustuu leikkaukseen, kollaasitekniikkaan, missä yhdistellään kahta

erilaista materiaalia. Jutussa on käytetty televisiosta yhä uudelleen ja uudelleen kuvattua materiaalia bändistä sekä vuonna 1968 Filmnoirin tekemää opetuselokuvaa tietokoneen käytöstä.

Taanilan 1998 valmistuneessa puolen tunnin dokumentissa ”Futuro – Tulevaisuuden olotila” musiikkia on 24 minuuttia. Kertomus alkaa vuodesta 1967 ja seuraa talon tapahtumia aina valmistusvuoteensa asti. Se on pitkälti arkistomateriaaleihin perustuva elokuva. Taustalla on käytetty paljon production eli katalogi musiikkia, mikä on äärimmäisen halpaa käyttää. Katalogi musiikki on aivan oma teollisuuden laji. Sellaisia levyjä ei koskaan löydy levykauppojen hyllyiltä. Ne on tehty odotushalleihin, taustamusiikiksi ja elokuvantekijöille. Futurossa käytettiin production musiikkia vuosilta 1967-73 tukemaan elokuvan ajankuvaa. Lisäksi musiikkia tilattiin porilaiselta Ektoverde orkesterilta.

Taanilan aikaisempi dokumentti käsitteli vallan musakkia, odotushuoneiden ja supermarkettien musiikkia. 24 minuuttia kestävässä elokuvassa musiikkia oli jopa 28 minuuttia.

Dokumentin tekijät ovat aiemmin kritisoineet musiikin käyttämistä, mutta se on muuttunut viime aikoina. Dokumenttien muodot ovat laajentuneet. Lisäksi nykyään on paljon dokumentteja, jotka perustuvat musiikille. Musiikki on lisäksi hyvä väline ilmaisemaan ajankohtaa, varsinkin jos on kyse johonkin muuhun kuin nykyaikaan sijoittuvista tapahtumista.

Yhteistyö muusikoiden kanssa

Taanila on tehnyt paljon yhteistyötä porilaisen Circle orkesterin kanssa. Muutamien bändille tekemiensä musiikkivideoiden lisäksi he suunnittelivat yhdessä Kiasmassa esitetyn Pori nimisen teoksen. Teoksen lähtökohtana oli Circle'n vuonna 1998 tekemä instrumentaali levy nimeltä Pori. Teoksessa oli kuvattu ja koottu paljon erilaista materiaalia Porista. Niitä heijastettiin kolmella eri projektorilla Kiasman seinälle, jonka alla bändi soitti. Lopun viimein teoksen lähtökohtana ollut musiikki vaihtui täysin. Projektin edetessä bändi teki kokonaan uuden musiikin Kiasman esitykseen.

Ektoverde yhtye sävelsi musiikkia Futuro elokuvaan. Bändi näki elokuvan lähes valmiina. Kuvat oli leikattu oikeaan järjestykseen ja kaikki production musiikit oli liitetty mukaan. Bändin tehtävänä oli siis tuottaa musiikkia elokuvan tyhjiin paikkoihin.

Avanto

Taanila on mukana järjestämässä Avanto Helsinki Art festivaalia, mikä on tarkoitettu juuri kuvaa ja ääntä yhdistäville elokuville. Perinteisten musiikkivideoiden paikka on Oulun tapahtumassa. Helsinki kerää kaikki ne taiteellisemmat ja kokeellisemmat tuotokset, mitkä eivät sisällä kuvia soittavista bändin jäsenistä. Avanto –tapahtuma on Helsingissä Marraskuun 8-9.2001.

Maikki Kantola
Videootit ry
2001